

**Pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“
v Ljubljani.**

ZBORI

**Mesečna revija za novo zborovsko glasbo
z glasbeno književno prilogo.**

Urejuje Zorko Prelovec.

Letnik II.

1926

Štev. 9

Izdaja in zalaga pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani. Tiska Delniška tiskarna, litografirata Čemažar in drug. Letna naročnina za Jugoslavijo 40 din, za Italijo 30 lir, za Ameriko poldrugi dolar. Vsako pomnoževanje partitur in litografiranje posameznih glasov je po zakonu prepovedano; izvajanje v „Zborih“ objavljenih skladb je dovoljeno le društvom, ki so naročila notni material dotične skladbe za ves zbor.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ul. 3

Telefon št. 16

Stanje vloženega denarja nad 680 milijonov kron.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

*Moško, fantovsko in deško konfekcijo
kakor tudi čevlje kupiš najceneje v
naši detajlni trgovini na Erjavčevi
cesti 2 (nasproti dramskega gledališča)*

**KONFEKCIJSKA TOVARNA
FRAN DERENDA & CIE.
LJUBLJANA**

Priznana solidnost, dobro blago in nizke cene.

ANT. KRISPER

LJUBLJANA

**MESTNI TRG 26
STRITARJEVA UL. 3**

**GALANTERIJA, PERILO,
PLETENINE IN ČEVLJI**

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Ljubljana, Dunajska cesta

Ustanovljena 1900

Delniška glavnica Din 50,000.000.—

Skupne rezerve ca. Din 10,000.000.—

Brzojavni naslov: Banka Ljubljana 2222 Telefon števil. 261, 413, 502, 503 in 504

PODRUŽNICE:

Brežice	Kranj	Novi Sad	Split
Celje	Maribor	Ptuj	Gorica
Črnomelj	Metković	Sarajevo	Trst

AGENCIJA: Logatec

Se priporoča za vse bančne posle

Tvrdka Ivan Perdan nasl.
v Ljubljani

Glavni založnik:

Ciril-Metodovih vžigalic in Ciril-Metodovega čaja
v zavitkih. Najnižja cena in točna postrežba.

V zalogi vedno:

najfinejše namizno olje, kava, riž, čaj, milo, žganje,
kakor tudi vse drugo špecerijsko blago na drobno
in debelo po najnižjih cenah.

J. STJEPUŠIN
SISAK

PREPORUČA NAJBOLJE TAMBURE,
ŽICE, PARTITURE, ŠKOLE I OSTALE
POTREPŠTINE ZA SVA GLAZBALA
ODLIKOVAN NA PARISKOJ IZLOŽBI
CJENICI FRANKO

OBRTNA BANKA

Centrala: Kongresni trg 4

V LJUBLJANI

Podružnica: Ljutomer

Telefon št. 508

Račun pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani, št. 12.051

Telefon št. 508

Daje kredite v obrtne svrhe, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo kar najugodneje, vezane vloge po dogovoru primerno više.

MEDIĆ-ZANKL

TOVARNE OLJA, LAKOV in BARV

DRUŽ A Z O. Z.

CENTRALA: LJUBLJANA

PODRUŽNICA: MARIBOR

SKLADIŠČE: NOVI SAD

TOVARNE: LJUBLJANA-MEDVODE

!!NAJBOLJŠE KAKOVOSTI!!

ZAJAMČENO ČISTI FIRNEŽ
EMAJL-LAKASTE BARVE
VSE VRSTE LAKOV
OLJNATE BARVE
PRSTENE IN
KEMIČNE
BARVE
KLEJ

!!LASTNI DOMAČI IZDELEK!!

ZNAMKE: „MERA KL“

Cvetličarna Fani Hvala

Ljubljana

Prešernova ulica šte. 30.

Dnevno sveže cvetje

na drobno in debelo.

Sprejema naročila na šopke,
vence, aranžmaje in dekoracije
dvoran.

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR IN DRUG

LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA (POLEG RANZINGERJA)

RAZMNOŽUJE NOTE PO ZELO SOLIDNIH CENAH

TER IZDELUJE VSAKOVRSNA DRUGA LITOGRAFSKA DELA KAKOR ETIKETE, LEPAKE, DELNICE ITD.
GLASBENE PRILOGE „ZBOROV“ SO NATISNJENE V LITOGRAFIJI ČEMAŽAR IN DRUG.

GLASBENO-KNJIŽEVNA PRILOGA

Izhaja vsak drugi mesec

Urejuje Zorko Prelovec, upravlja Joško Jamnik, izdaja in zalaga pevsko društvo «Ljubljanski Zvon», tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (zanjo odgovarja Miroslav Ambrožič)

Naročnina na «Zbore» za državo SHS 40 Din, za Italijo 30 lir, za Ameriko poldrugi dolar / Natis člankov dovoljen le z navedbo vira

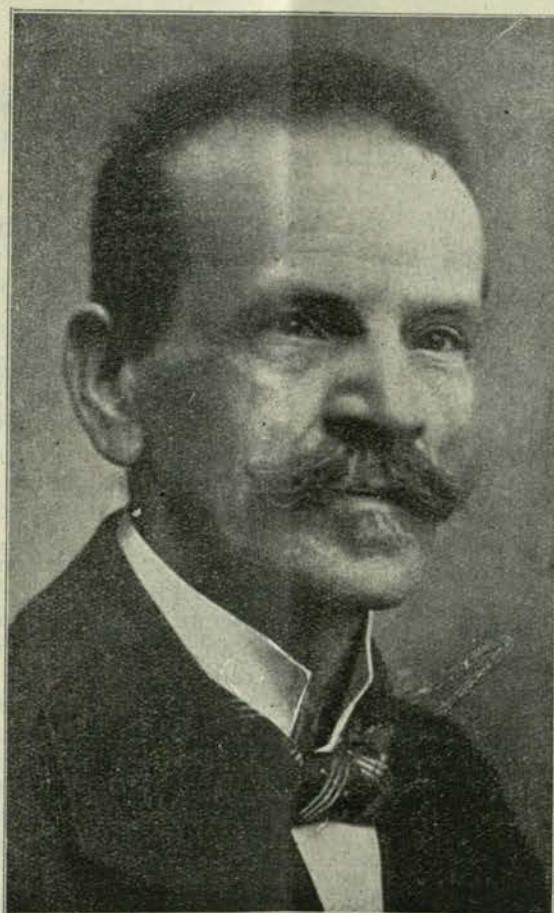
Edinstven slovenski pevski pojav in izrazita osebnost, kakršno je silno redko zaslediti tudi med najstarejšimi češkimi, hrvatskimi in drugimi velikimi zbori — je Oton Pelan, aktivni nestor našega pevstva, praznujoč letos 70letnico svojega rojstva in 50letnico pevskega udejstvovanja. V teh dolgih letih je prehodil jubilanť vso pot od naših prvih glasbenih početkov v tedanji na ven nemški Ljubljani, pel je pod prvimi domačimi pevovodji in stal ob rojstvu prvih naših nacionalnih in kulturnih institucij kot brezprimerno vnet pevec, igralec-komik, kvartetaš in osrednja družabna osebnost.

Preko vseh narodnostnih in tipično slovenskih osebnih bojov je ohranil zdrav pogled v razmere in ljudi. Pelan je vzor jeklene volje, vztrajnosti, a tudi moške skromnosti. Ostal je zvest pesmi tudi v dobi modernega razvoja zborovega petja.

Oton Pelan je stara ljubljanska korenina, rojen dne 28. novembra 1856. leta. Kot trinajstleten deček je pel sopran na frančiškanskem koru pod Hilšerjem. Kot vsej tedanji pevski generaciji mu je bil na realki učitelj glasbe pok. Anton Foerster. Leta 1875. pristopi devetnajstletnik k zboru stare Čitalnice ljubljanske, ognjišču in matici vsega takratnega slovenskega javnega življenja. Ko se je leta 1890. čitalniški pevski zbor prostovoljno razšel, posvetil se je Pelan čitalniškemu odru v Ljubljani in Spodnji Šiški, kjer je bil mentor ondotne cvetoče Čitalnice pokojni Anton Knez. Pelan je znal jasniť duše kot zdrav in pristen komik, črpajoč iz živega vira svoje vedre in jedrovite čudi. Naravno je, da vsled svoje izvirnosti odklanja deležnost na «zaslugah»

v zmislu mrtvega rodoljubarstva. Kot igralec je starim prijateljem še v spominu v sijajni vlogi dvornega klavca Pakana iz šaljive opere «Kralj Vondra XXVI.». Od leta 1876. je Oton Pelan član ljubljanskega Sokola. To

društvo je bilo v polpretekli dobi najtesneje spojeno s pevskim zborom čitalniškim. Sokol Pelan je med prvimi pohitel v vsa važnejša slovenska in hrvatska mesta na nacionalno-pevske obiske in se udeležil leta 1885. pomembnega pevskega zleta v Prago povodom otvoritve Narodnega divadla. Ponovno je obiskal Koroško še v zlatih dnevih pod duhovno patronanco prošta Andreja Einspielerja. V petih širom Slovenije znanih kvartetih in oktetih najdemo Otona Pelana v podrobnem delu. Najbolj znana sta bila kvartet «Ilirija» (Pavšek, Pelan, Lilleg, Dečman) in P-kvartet (Pavšek, Pelan, Pucihar in Paternoster). Pelanu ni bilo petje le oddih. Od leta 1896. do danes stoji za stvar prvi, po skromnosti kot zadnji kulturni redov v vrstah pevskega zbora «Glasbene Matice», vzgled točnosti, nasprotnik ničevih društvenih razdrtij. Bogato polpreteklo dobo velikih koncertov doma in zunaj v svetu pod vodstvom Mateja Hubada je doživel kot pristna pevska

Oton Pelan.

(Ob njegovi sedemdesetletnici.)

duša z iskrenim idealizmom in kritičnim glasbenim sluhom. V kulturni roboti (službi) je delal le enemu gospodarju, a temu je dal celega moža. V letu 1916. je postal častni član matičnega zbora. Razen pri imenovanih učiteljih glasbe je pel od leta 1875. dalje pod Antonom Stöcklom, Vojtehom Valento, duševnim soustanoviteljem Glasbene Matice, Franom Gerbičem, Matejem Hubadom, Niko Štritofom, Josipom Michlom, Ivanom Brezovškom

in Srečkom Kumrom. Malone celo razvojno dobo našega prebujenja, od taborov do Krekovih akademij, je spremljal Oton Pelan, darujoč se kot pevec in človek za sočasne interese in potrebe slovenske javnosti. Od Kamila Maška do Kogoja, od odkritja Ant. Janežičevega spomenika v Celovcu leta 1876. do koncerta na čast srbskim oficirjem-ujetnikom leta 1919., od narodne «Miške» do izvajanja «Requiem» Verdija leta 1907. in do Emil Adamičeve «Napitnice» ter Ant. Lajovičevega «Psalma» predlanskim: Oton Pelan je stal na svojem mestu in pel. Dosleden in zvest je tudi v življenju. V pravi pevski ženi, gospe Ivanki, ima za svoje težnje razumno in ljubeznivo podpornico, njegovi peteri otroci so vzorni člani in izborni pevci, oziroma pevke: Oton pri Glasbeni Matici v Mariboru, Vladko pri Glasbeni Matici v Ljubljani, Ciril, Danica in Olga pa pri Ljubljanskem Zvonu.

V 53letnem službovanju je opravljal le dvoje služb, od 1898. dalje pri «Okrožnem uradu za varovanje delavcev» kot ravnatelj tega urada. Brez sovražnikov, instinktivno vedno pri zdravih in važnih pokretnih je dopolnil 70letnik lep kos naše pevske kronike. Svojih nekdanjih drugov nima več. Drug za drugim so omahnili, utihnili že davno, ko on še veselo kroži svoj nehvaležni drugi tenor, nepobeljenih las...

Uredništvo «Zborov» ni moglo in smelo prezreti tega izjemno žilavega življenja, posvečenega v prvi vrsti izvajanju slovenske vokalne glasbe. Naj bi bila ta 70letnica svetla opomin mladim borcem za čast in uspeh naše pesmi. Večno mlademu jubilantu in dobremu prijatelju pa kličemo: Naj Vam bo Vaša dosedanja pot najlepše zadoščenje za vedro življensko jesen! Še mnogo let!

Uredništvo «Zborov».

Matej Hubad.

(1866—1926.)

Dne 28. avgusta t. l. je poteklo 60 let, odkar je bil rojen Matej Hubad.

Matej Hubad je ustanovil umetnostno slovensko koncertno petje.

Iz skromne nižje glasbene šole je zgradil naše prvo muzikalno pedagoško ognjišče: Jugoslovenski konservatorij Glasbene Maticice.

S svojim zborom je desetletja tolmačil doma in navzven najodličnejše zmožnosti pevskega naroda.

Pospešil je domačo glasbeno produkcijo in uveljavil narodno pesem na koncertnem odru.

Podal je pregled mnogih velikih plodov svetovne muzike, a domači priboril ugled in spoštovanje.

Bil je učitelj novejših generacij zborovodij in je duševni oče tisočim pevcem in pevkam.

Položil je temelj slovenskemu opernemu ansamblu.

Širil je z edicijami zmisel za glasbo v široke narodne plasti.

Bil je prvi organizator jugoslovanskega petja. Hubad je redek slovenski umetnostni borec, žrtvujoč se v svojo nekorist izključno glasbi.

On je arhitekt in delavec hkrati.

Gradil je pozitivno, premišljeno in brez oddiha. Intuitivno je vedno pogodil pravo, dobro in resnično.

Šestdesetletnico praznuje kot mož brez osebnega madeža, kot iskren prijatelj in neuklonjen značaj.

On je tipičen reprezentant slovenske temeljitosti, nadarjenosti in je skromna, preprosta duša ter srčnoblaga človek.

Jubilantu želimo, da učaka še vrsto zdravih, plodnih let v prospeh naše glasbene umetnosti!

J. Mantuani:

O jugoslovenski glasbi.

(Nadaljevanje.)

Za posebno bojzljive opazovalce se utegne pojaviti dvom, da li to ne bo škodilo srbskemu narodnemu svojstvu? Tu je težko biti prerok — a na to je komaj misliti, ako se ne pripeti kaj posebno

izrednega. Največ odporne sile je v narodu samem, in to danes več, kakor kdaj prej. Dokaz: da se skrbno, da celo strastno nabirajo narodne popevke od Kolaričevih dni do danes, z vedno večjo pozornostjo in vestnostjo. Razen že prej omenjenih prvih nabiralcev narodnih napevov (Kolarović, Schlesinger, Kalas, Stanković, Marinković, Mokranjac) imamo lepo vrsto novejših nabirateljev. Ti so, da omenim vsaj važnejše, nastopni: Tihomir Ostojić, ki se je pobrinil posebno za cerkvene narodne napeve. 1.) «Staro Karlovačko pjenje» (1887), harmonizirano za mešani zbor; 2.) «Pravoslavno srpsko pjenje po karlovačkom napevu» (1902) za mešan zbor; 3.) «Mala katavasija» (1893), pesmi, ki se pojo ob nedeljah, pri obhajilu in opelu, za dva deška glasova; 4.) «Duhovske stihire», in dr. — Boža Jokšimović (* 1868), nabiratelj narodnih napevov, je zložil na njihovi osnovi «Osmoglasnik» (1924) in Srpske narodne igre. Z Đorđevićem je izdelal navodilo za nabiranje narodnih melodij (priobčeno v listu «Karadić»). Uporablja pa tudi te napeve za lastne kompozicije kot motive (dramska glasba za «Ugašeno ognjišče»), opera «Ženidba Miloša Obilića», opereto «Šešir», orkestralno točko: «Snovi o srpskoj budućnosti». — Izidor Bajić (* 1878, † 1915), učenec budimpeštanskega konservatorija, je zbiral ves čas svojega življenja narodno glasbo in zasnoval na njej svoje kompozicije, ki so lahke, dopadljive — a brez globočje umetniške vrednosti; je pa poljuden skladatelj. Obdeloval je narodne pesmi za zbor in samospjev s klavirjem. Zložil je tudi «Liturgijo po karlovačkom napevu in opero «Knez Ivo od Semberije» — povse v narodnem tonu. Najbolj znani so nekateri samospjevi s klavirjem (Jesen stiže, Magla pala, Uspavanka) in nekateri zbori (Iz srpske gradine; Ej, ko ti kupi; Sokol itd.) — Vladimir Đorđević (* Brestovac, 1869), učenec dunajskega in praškega konservatorija (Rob. Fuchs, Šebor), se bavi posebno z nabiranjem narodnih napevov, katerih je dal do sedaj na svetlo osem zvezkov za moški in mešani zbor. Vsak zvezek obsega po 30 pesmi, vkupe torej 240 pesmi. — Priredil je tudi: «30 srpskih igara za violinu» in

«Trentecinq chansons populaires Serbes pour piano», «Trente danses Serbes arrangées pour piano», «Zbirka odabranih narodnih melodija za školsku upotrebu», 100 pesmi za 1 do 4 glasove (štiri izdanja) ter «Violinski album». Ima pa tudi lastne kompozicije, kakor: «Liturgija u dva i četiri glasa», «Mešoviti i muški zborovi», dva zvezka; «Kompozicije za pevanje uz pratnju klavira» (1921.) — Narodnih napevov ima nabranih nad 1000; ti čakajo obelodanjenja od strani kr. akademije. — Tudi kot teoretik se je udeleževal in napisal «Opšta teorija muzike» (8°, 60 str., Geca Kon, Beograd), «Škola za violinu», «Turski elementi u našoj muzici» (Nova Evropa, knj. VII., br. 15). Đorđević utegne biti prvi vir za srbsko narodno glasbo. — Svetolik Pašćan je nabral veliko število narodnih pesmi i pripravlja njihovo obelodanjenje; I. zvezek naj bi bil prišel na svetlo že leta 1924., obsegajoč 60 do 70 pesmi, a se je zakasnil. — Ostali nabiratelji in izdajatelji izpopolnjujejo imenovane obsežne zbirke, nimajo pa takega osnovnega pomena, kakor zgoraj navedeni; to so n. pr. R. Pavlović, «Srpske narodne pesme»; Mirecki, «Muzički prilog Vukovoj pesmarici»; Hekt. Katinelli, «Južnoslavjanske pučke pesme» (med njimi tudi srbske); Lžičar, «Slavonske i primorske, bačke i srpske popevke»; Hlavač, «Srpske narodne popevke»; Milanović, «Srpske narodne igre»; Augustinović, «Slovenske narodne pjesme»; Čačković, «Venac narodnih glasovah»; Bogomir Kčerovski (Čeh, * 1875), «Bosanske i hercegovačke pučke popijevke» — in — last not least — F. Kubač, «Južnoslovjenske narodne popievke» (Zagreb, 1878 do 1881), ki prinaša tudi mnogo srbskih, in pa Ljud. Kuba, «Slovanstvo ve svych spěvych», kjer bodo prišle jugoslovenske pesmi sedaj na vrsto.

A druga nevarnost preži na narodno moderno glasbo. To bi bila domneva, da je narodna samo tista glasba, ki izhaja iz najširših plasti preprostega ljudstva. Tudi inteligenca more biti globoko narodna, ako je prepojena s kulturno-narodno zavestjo. Kulturno-narodna inteligenca bo narodno čutila in ako res čuti narodno, ne more drugače skladati, kakor narodno.

Ta proces moremo opazovati v češki glasbeni zgodovini. Tudi bogato nadarjeni Čehi so mislili, da je drobna prstonarodna pesem edini spas — a so se motili. Smetana, prežet narodnega čuta in zavesti, jim je pokazal pot, kako se pride do moderne narodne glasbe, ki ima tudi izven čeških meja svojo svetovno vrednost in ohrani svoj narodno-češki žig. Tako — upajmo — se bo razvila tudi glasbena kultura pri srbskem plemenu naše kraljevine.

V tem upanju nas potrjuje dejstvo, da imajo dan na dan množiča se kulturna sredstva, to so: glasbene šole, urejene po modernih načelih, dobre, globoko naobražene učitelje, vedno širše obzorje in štipendije v svrhu študij v kulturno visoko stojećem inozemstvu. Ako pogledamo za sto let nazaj, dobimo jasen pogled v dejstvo, da se glasbena kultura v Srbiji hitro dviga. Leta 1854. je bilo v vsej Srbiji 77 osnovnih šol, od teh samo 26 državnih in med temi le 1 petrazrednica in 3 dvorazrednice. Leta 1829. je dobila Srbija prvega kapelnika vojaške godbe (Jos. Schlesinger), a šele leta 1853. se osnuje civilno «Beogradsko pe-

vačko društvo» in v njegovem okrilju ustanovi Milan Milovuk prvo glasbeno šolo, kjer so poučevali teorijo, violino in violoncelo; to je bilo oktobra 1865. In pogledjmo danes! Vsako večje mesto ima svojo glasbeno šolo; v Beogradu je imela leta 1924. samo prva muzička škola nad 800 učencev, a muzička škola «Stanković» 500 učencev. V tem razmerju se je dvignil glasbeni nivo vseh povsodi. Ako ostane od tega naraščaja samo 1 % dobrih glasbenikov, je preskrbljeno za nadaljnji napredek.

Tudi pevška in glasbena društva se neprestano množé. V Beogradu imajo sedaj poleg «Beogradskog pevačkog društva» še društvo «Stanković» (1925), «Beogradsko filharmonijo», «Akademsko pevačko društvo Obilić» (100 pevcev), «Novo muzičko društvo» (ust. 1925.), «Društvo prijatelja muzike» itd., tako, da je upati, da ta pokret ne bo zamrl. Podobno je tudi v večjih mestih izven Beograda, n. pr. Novi Sad, Skoplje, Subotica, Zagreb («Srpsko pevačko društvo»), Banjaluka («Jedinstvo»), Bjelina (Crkv. pev. dr.), Bos. Dubica («Višnjic»), Bos. Krupa («Milutinović»), «Sloga» in «Jugović»), Novi («Krajsnik»), Mostar («Gusle») itd., vkupe nad 60 društev.

V novejši dobi podpira tudi strokovno slovnstvo podvig glasbene kulture. — Najstarejša revija «Letopis Matice Srpske» je prinašal že zgodaj tudi glasbo zadevajoča poročila in članke. V novejši dobi prinaša, posebno globlje zasnovana poročila ali razprave «Srpski književni Glasnik» (n. pr. Kosta Manojlovićeve in Ante Dobronićeve članke). Tudi «Nova Evropa» (kjer ugotavlja Vlad. Đorđević dvoglasno narodno petje v južni Srbiji in turške elemente v srbski narodni pesmi). — Tudi «Prosvetni Glasnik» se zavzema za glasbeno kulturo pri Srbih. Posamezne članke so prinesli še drugi periodični časopisi in strokovne revije, kakor «Delo», «Misao», «Preporod», «Komedijska» in celo «Glasnik profesorskega društva». Sedaj bo prevzel polagoma glavno breme pač «Muzički Glasnik», ki je še mlado podjetje (1923), a se bo najbrž ukoreninilo, ker je pač potrebno. Tudi kr. akademija nauk bo marsikaj priobčila. — Ko bodo nastopile normalnejše razmere na obrtnem in trgovskem poprišču, bo igrala tudi samostojna knjiga večjo vlogo, kakor jo more sedaj. Vsaj je priklopila potreba po strokovni literaturi že do take nujnosti, da ameriški Srbi ne morejo dobivati domačega slovstva več iz domovine, ampak so si ustanovili svoj list «Kolo», izhajajoč v New Yorku. Razstava v Beogradu (11. do 18. aprila 1926.) je predložila posetnikom 330 izvirnih rokopisov in okoli 650 tiskanih kompozicij.

Ako pregledamo ob roki teh podatkov avspicije na razvoj in usodo srbske glasbe v bodočnosti, se dviga naše upanje, da bo prišel čas, ko bodo Srbi mogli tekmovati z drugimi narodi.

II. Hrvatska glasba.

Razmere med Hrvati, oziroma na tisti zemlji, ki so jo poselili, so bile dokaj drugačne, kakor v Srbiji. Prišli so namreč že zgodaj v dotiko z romanskim elementom, osobito v Dalmaciji, v Istri in na otokih, a kmalu potem tudi z germanskimi Franki. Pokristjanjevanje Hrvatov je izvršila v

veliki meri oglejska cerkev; njeno misijonsko ozemlje je segalo globoko v Panonijo. Skratka: Hrvatje so bili kmalu orientirani po zapadni kulturi, ki je bila vzlic takratni svoji dekadenci vendarle mnogo jačja, kakor primitivna hrvatska. V tem pravcu je ostal podvig in razvoj hrvatskega naroda. A tu pa tam so poigravale posledice državno- in cerkvenopolitičnih namer v zgodovino Hrvatov. V aachenskem miru leta 810. je prišla vsa obrežna Dalmacija pod bizantinsko oblast; leta 870. so se polastili Grki notranje Hrvatske in leta 873. se je razširil cerkveni razkol na vso Dalmacijo in notranjo Hrvatsko — in to stanje je trajalo do leta 925., v svojih posledicah pa nedvomno še dalje.

Nekako med leti 870. do 900. se je udomačila glagolica po Dalmaciji in bližnjih otokih. Ninski škof Teodozij je dobil — najbrže leta 879. od papeža Janeza VIII. — slično pravico za Dalmacijo glede cerkvenega (oziroma bogoslužnega) jezika, kakor sv. Metod za Moravo. Takoj je prevel v slovenski jezik psalter, torej ono knjigo, ki je služila posebno bogoslužnemu petju. Nedvomno je bila tudi opremljena z napevi, pisanimi v nevmah. Ta Teodozijev psalter je prepisal leta 1221. pop Nikola z Raba. Ko je papež Štefan V. (885. do 891.) prepovedal bogoslužje v slovenskem jeziku in dal leta 885. Metodovemu nasledniku Dominiku tozadevna posebna navodila, ni prepovedal slovenščine za Dalmacijo. Seveda so imeli Hrvatje poleg slovenske liturgije tudi latinsko. Čim bolj je vplival nanje romanizem, tem bolj so se oklepali tudi latinske liturgije, to pa tudi zato, ker je začela solnograška cerkev posegati v severne dele njihovega ozemlja.

Tako je umevno, da imajo Hrvati prav v katoliški cerkvi najstarejše dokaze svoje — versko-glasbene — kulture. Poznamo zapisnik cerkvenih knjig, ki jih je leta 1042. podaril stolnici zagrebski ban Stjepan; med njimi: 3 misale, 1 pasional, 2 antifonarja, 3 psalterje in 2 himnarja, knjige torej, ki vsebujejo tudi napeve. Tem se časovno pridružuje gradualnik iz 14. stoletja (sedaj v vseučilišni knjižnici v Zagrebu), potem zagrebski stolni pasional iz 15. stoletja in suhodolski iz iste dobe. Pasionale imamo še iz let 1659., 1683., 1691., 1736. (hrvatski!) in 1740. Posamezne pesmi so iz 14. stoletja; najstarejša je božična: «Bog se rodi v Vitliomi» iz leta 1520. Dalje pesem iz leta 1553., a urejene pesmarice: Atanaz. Georgiceo, tiskana na Dunaju leta 1635., Pavlinski zbornik iz leta 1644., pesmi o. Nikole Krajačevića, tiskane leta 1651. v njegovem evangelijarju, a nastale so morebiti že med leti 1621. in 1625. Na to dobé Hrvatje svojo znamenito cerkveno pesmarico «Cithara octochorda», ki je prišla na svetlo v prvi izdaji leta 1701. (tiskana na Dunaju), na troške kanonika Ivana Znike. (Druga izdaja leta 1723., a tretja izdaja leta 1757.) Potem še Herovic v hrvatska pesmarica (v rokopisu, pisanem v glavnem delu leta 1799.). — Iz teh pesmaric so zajemali poznejši izdajatelji cerkvenih spevnikov v hrvatskem jeziku.

Kar se tiče ostale cerkvene glasbe, je bila pri katoliških Hrvatih nesamostojna in se je ravnala po vzorcih z zapada in severa. Posebno velik vpliv so imeli trije redovi: frančiškani, pavlinci in jezuitje.

Frančiškani so bili na višku svojega vpliva v Dalmaciji in skoraj edini cerkveni glasbeniki v Bosni in Hercegovini. Taki so: Ant. Tudrović iz Dubrovnika, †1506; Emanuel Zlatarić, † v Dubrovniku leta 1570; Simon Glavić (Šibenčan, 1490. do 1564.); Simon Klimantović (Lukorane, blizu Zadra) 1460. do 1544.; Inocencij Jerković, deloval na Hvaru 1618. do 1636.; Fran Gučetić, Dubrovničan, †1658.; Ivan Lukačić, Šibenčan, †1649. — Nekateri so šli tudi v veliki svet in dosegli znatne uspehe, kakor n. pr. Gavro Tamarica (Temperčić), ki je umrl proti koncu 16. stoletja na Dunaju.

Pavlinci nam do sedaj niso znani po imenih, posneti pa je važnost in intenzivnost njihovega dela iz ostankov njihovih glasbenih arhivov in iz gori imenovanega «Pavlinskega zbornika» iz leta 1644.

Predstavnik jezuitov je o. Nikola Krajačević († v Zagrebu leta 1653.), kateremu so sledili pozneje njegovi souredovniki ter prirejali molitvenike in pesmarice.

Od svetnega svečeništva stare dobe ne vemo še mnogo. Vsekako je bilo gojenje glasbe poverjeno visokim dostojanstvenikom pri raznih stolnih in kolegiatnih kapiteljih, kakor n. pr. v Zagrebu, Čazmi itd., kjer so imeli kanoniki med seboj vedno posebnega kantorja. Organisti, ki so bili večinoma duhovniki, se omenjajo od leta 1368. (Nikola v Dubrovniku) in leta 1384. orgle v Dubrovniku. Duhovnik Juraj v Zadru leta 1392. V Zagrebu so bili v 15. in prvi polovici 16. stoletja organisti sami kanoniki; zdi se, da je veljalo takrat to mesto kot častna služba. Prvi kanonik-organist, ki ga poznamo po imenu, je Andrija; leta 1488. je postal kapitulat, a šele leta 1494. organist. Naslednik mu je bil kanonik Ivan, †1499. Za njim je orglal kanonik Jeronim, †1506. Kanonik Emerik de Dees je opravljal to službo do leta 1512. in njegov naslednik do leta 1545. — Od tedaj naprej so organisti lajki, a poleg Hrvatov tudi več Slovencev in Nemcev; n. pr. Holknep, †1591., Jurij Štrukelj, †1650., Adam Puhar, †1675., in drugi.

Pravoslavni del Hrvatov je imel isto zgodovino svojega cerkvenega petja kakor Srbi, samo da novejšje cerkvene skladbe niso na podlagi hrvatske narodne pesmi, ampak so ali ruske kompozicije (Bortnijanski) ali pa srbske, torej tudi na srbski narodni osnovi. Seveda med pravimi Hrvati ni posebno veliko pravoslavnih občin, ker ortodoksni živé večinoma v diaspori med katoliki ali med pravoslavno maso Srbov in drugih plemen.

Kar je pripomniti o svetni glasbi stare dobe, je bil razvoj vsaj do 9. stoletja sličen kakor pri Srbih. Imeli so svoje narodne plese, ki so jih spremljali s petjem ali celo z glasbili; v 9. stoletju je bil plešoč Slovan tipičen pojav, ne samo v slovanskih deželah, ampak tudi med Nemci in Romani. Nemški menih Ermenrich v 9. stoletju ga omenja tako, da moramo sklepati, da je plesal po zvokih svojega glasilila. Imeli so svoje verske pesmi iz poganške dobe, dalje epične, ki so vsebovale njihovo tradicionalno zgodovino, lirične, kot izraz duševnih čuvstev, brez katerih ni noben narod, najmanj pa tako muzikoljuben ne, kakor je Hrvat.

Najstarejše narodne pesmi so zabeležene v idili Petra Hektorovića (1487. do 1572.): «Ribanje i ribarsko prigovaranje», ribiška idila v treh spevih, ki jo je pesnik zložil v 68. letu svoje dobe in

je bila natisnjena v Benetkah leta 1568. (Z napevi dve pesmi: «Kada se mi Radosave vojevoda odiljaše» in «I kliče djevojka».)

Vendar se je razvilo razumevanje za kulturni in estetski pomen narodne pesmi šele v novejši dobi in vse važnejše zbirke narodnih popevk hrvatskega plemena so prišle na svetlo v novejši dobi. Najpomembnejše so nastopne:

1.) Š. Bosiljevac, Bosanske i hercegovačke popijevke.

2.) Matko Brajša-Rašan (* 1859.), Istarske popijevke.

3.) Ant. Dobronić, Dalmatinske popijevke (žalibog, še ne natisnjene).

4.) Franjo Š. Kuhač, Južnoslovenske narodne popijevke (1878. do 1881.). Zaslužno delo — a spremljava klavirja moti in harmonizacija nikakor ne odgovarja narodnemu čutu. Kdor rabi to razširjeno in razumno lahko dostopno zbirko, naj se drži samo napeva za človeški glas — in tudi tega s preudarkom in premislekom, kajti ritmizacija je uniformirana po okusu njegove elektične dobe (Kuhač je bil učenec konservatorija v Budimpešti, na Dunaju, v Lipskem in je bil v stiku z Lisztom v Weimaru).

5.) Milan Lang, Popijevke iz Samobora v «Zborniku za narodni život i običaje».

6.) L. Lukić, Narodne popijevke slavonske iz brdskoga kotara. (Niso še tiskane.)

7.) Zlatko Špoljar (* 1892.), Popijevke iz Podravine.

8.) V. Žganec, Pučke popijevke iz Međimurja.

9.) Tudi «Zemaljski Glasnik za Bosnu i Hercegovinu» prinaša od leta 1906. dalje v posebnih prilogah narodne pesmi, ki jih ima ondotni muzej nabranih nad 2000 (besedilo in napeve); na svetlo je prišla do sedaj morebiti tretjina.

10.) Tudi Ljudevit Kuba (* 1863.) bo pribolj lepo vrsto hrvatskih narodnih popevk.

Poleg teh bi bilo omeniti še

11.) Stanka Vraza (1810. do 1851.), ki je pa glede na napeve nezanesljiv.

To delo zbiranja se nadaljuje, in sicer vedno temeljiteje in smotreneje; posebne vrednosti so monografične publikacije, četudi uspehi in ugotovitve ne držé vedno, a navadno vendar opozorijo na več podrobnosti, ki dajo nove pobude za nadaljnja raziskavanja.

Narodna pesem je med Hrvati manj odporna in žilava, kakor pri Srbih. Drži se — iz starega izročila — od roda do roda, a brez one narodne toplote, brez pravega prepričanja. To je povzročila splošno-evropska umetna glasba, ki je prodirala čim dalje tem globočje tudi v široke plasti. Postojanki je imela vsepovsod dve, kot oporišči za nadaljnje prodiranje: 1.) cerkev, 2.) plemiški ali vlastelinski dom. — Ni se mogla povsod vkoreniniti, a vplivala je polagoma na značaj narodne pesmi, kjer jo je dosegla. To je šlo sicer počasi, a nepretrgano; čim so se množila občila in je bil stik z drugimi kraji, posebno z mesti, olajšan, je dobivala vedno večji vpliv umetna zapadna glasba, pa naj je prihajala iz romanskih ali germanskih dežel.

Ta glasba je bila — v svoji umetniški dovršenosti — izvedljiva samo izvežbanim glasbenikom: izurjenim pevcem in instrumentistom, ki so jih mogli plačevati samo bogataši; široke plasti, ki so delale graščakom tlako, so bile sprva od uživanja popolnoma izključene. Vplival je pa na hrvatske

odnošaje posebno Dunaj s svojo razkošno glasbeno kulturo. Dve hratski mesti sta sloveli kot sredo-točji glasbenega negovanja: Varaždin in Zagreb. Tu sem — in spotoma tudi v druga večja mesta, n. pr. Karlovac, Dubrovnik, Split, Trogir, Šibenik, Zadar — so prihajale tuje, večinoma italijanske gledališčne družbe, da so izvajale tedaj moderne opere; pa tudi potujoča orkestralna udruženja so nastopala na hrvatski zemlji, potujoč od mesta do mesta, od gradu do gradu, od doma do doma; pogosto so jih celo pozvali plemiči ali vlastelini v svoje okraje. Tem potom je uživala vrhovna plast hrvatskega plemena tujo umetnost in spoznavala tedaj moderne proizvode; to velja posebno za dobo 18. stoletja.

To je ostalo tudi še do srede 19. stoletja približno tako. Vendar se je tu začelo nekoliko gibati. Leta 1827. je dobil Zagreb prvo glasbeno društvo, češ, da naj goji hrvatsko glasbo. Začeli so s tem, da so peli kot vloške hrvatske narodne popevke, ki so jih vrivali med nemško besedilo sceničnih proizvodov. Leta 1841. se pojavi «Pjevačko i glazbeno društvo», ki naj bi gojilo narodno petje, pevanje po notah, in izvajalo male komade z orkestrom. Ustanovitelj mu je bil Albert pl. Striga (1821. do 1897.).

V tem društvu so se izvajale skladbe domačih, a seveda v tujini izobraženih glasbenikov, kakor so bili:

1.) Ferdo Livadić (1798. do 1878.).

2.) O. Fortunat Pintarić (1798. do 1867.).

3.) Ivan Padavec (1800. do 1873.), kitarist.

4.) Karel baron Prandau (1821. do 1865.), izumitelj «physharmonike» (predhodnice našega harmonija) in skladatelj instrumentalnih glasb tvorov.

5.) Karel Wiesner v. Morgenstern (1783. do 1855.), rojen Madžar, pride leta 1823. v Zagreb, ustanovi leta 1827. zagrebški «Musikverein» ter postane ravnatelj društvenega orkestra in učitelj na društveni šoli. Tudi je plodovit skladatelj, teoretik, pevec; med Hrvati je položil temelj za umevanje umetne glasbe.

Kot cerkvena komponista te dobe sta delovala posebno o. Jos. Juratović (1796. do 1879.) in Pavle Stos (1806. do 1862.). Za moške zборе je skladal Vjekoslav Karas (1821. do 1858.). Kot improvizatorja slovita Ferdo Rusan (1810. do 1879.) in Jos. Runjanin (1821. do 1878.); poslednji je baje zamislil napev «Ljepa naša domovina», kakor trdijo nekateri poročevalci, dočim jo drugi pripisujejo Jos. Wendlu.

To so glasbeniki pripravljale dobe — nekaj pripravljalni odbor «ilirskega» pokreta —, ki gradé most v moderno umetnost.

Med temi je bil tudi še Vatroslav Lisinski, prvi operni komponist med Hrvati (prvotno Fuchs) (* v Zagrebu 1819., † 1854.). Mož je slovenskega pokolenja; njegov oče je bil mesar in trgovec. Učitelj so bili Vatroslavu najprej Jan Reyschill (Rejšil), Čeh (1811. do 1877.), potem Juraj Soyka (1803. do 1878.). Velik vpliv je imel na Lisinskega Alb. pl. Striga, ustanovitelj «Pjevačkega i glasbenega društva». Med leti 1843. do 1846. je zložil Lisinski prvo hrvatsko opero: «Ljubavi zloba». Leta 1847. gre v Prago, da izpopolni svoje glasbeno znanje; učitelja sta mu bila C. F. Píć in J. F. Kittel. V Pragi je zasnoval svojo drugo opero «Porin» in zložil nad 30 večjih skladb. Vrnivši

se v Zagreb je končoveljavno dovršil 1. in 2. čin «Porina» (1850) in se vrnil v Prago. Tam je ustvaril idilo «Večera» za mali orkester in oba poslednja akta «Porina», a premijera se je vršila šele pol stoletja po Lisinskijevi smrti (2. oktobra 1897.). Zložil je 2 operi, 99 popevk (1 do 4 gl. in mešani zbor: 48 hrvatskih, 26 nemških, 24 čeških, 1 latinsko); 7 uvertur za veliki orkester, eno za violino in klavir, 1 muzikalno sliko, 1 potpouri (orkester), 1 koncertno polonêzo (orkester). Potem plese (polke, mazurke, valčke, četvorke, salonski «kolo» (hrvatsko v šestih delih, slavonsko v 7 delih).

Lisinski zaključuje ilirsko in gradi most v polirsko dobo.

Najznačilnejši pojav polirske dobe je hrvatska opera. Leta 1861. je deželna uprava izdelala statut, v katerem zahteva tudi gojitev jugoslovanske opere. A pred opero je prišla opereta, seveda tujerodnih skladateljev, kakor so: Offenbach, Adam, Barbier, Klerr i. dr.; med temi je edini Dalmatince po rodu: Fran pl. Suppé (1819. do 1895.). — Za njimi je prišel Ivan pl. Zajc (1832. do 1914.), najprej z operetami, ki jih je zložil na nemška besedila za dunajski «Carltheater», a potem z operami (Mislava, Ban Legat, Amelija, Nikola Šubić Zrinjski, Lizinka, Zlatka, Gospode i husari itd.). Zajc je zložil 14 oper in 19 operet; prvo opero (Mislav) so peli leta 1870. v Zagrebu. Poleg dramatične glasbe je skladal tudi maše, zборе, pesmi, en oratorij (Prvi greh) in instrumentalne stvari.

Sicer je pa bila zagrebska opera od leta 1870. dalje mednarodno torišče, kjer so se izkazovali pod Zajčevim vodstvom vsi sodobni in starejši glasbeniki vseh kulturnih narodov, v prvi vrsti Italijani, potem Nemci, Francozi, Čehi in Rusi.

Do leta 1902., ko so morali v Zagrebu na «višje povelje» opustiti opero, je prišlo še nekaj Hrvatov in Slovencev do besede, to pa: Adamović z dvema, Srečko Albini z eno, Vladoje Bersa s tremi, Vatroslav Lisinski z eno, Viktor Parma z eno, Fr. Ser. Vilhar z dvema, Ivan pl. Zajc z dvema operama. — Od leta 1902. dalje so izvajali le operete, ki so bile dovoljene; Hrvati in Slovenci so prispevali za ta repertoar: S. Albini tri, Mitrović eno, Muhvić eno, V. Parma tri, Prejace eno in Vilhar eno opereto; razen tega so izvajali tudi en balet od S. Albini ja.

Z uvedbo opere je bil storjen nedvomno velik korak naprej v razvoju jugoslovanske glasbe — vendar samo v tem zmislu, da je dana možnost nadaljnega razmaha, kajti bistvenih predpogojev, kakor so n. pr. globoka dramatična kultura, dramatiški solisti in glavna stvar: vzgoja širokih plasti za razumevanje takih umotvorov — tega nedostaja v kraljevem Zagrebu v veliki meri tudi še danes. Izvajanje oper ne sme biti odvisno od vremena, od družabnih prireditev druge vrste, od toalet in slučajnih gostov — to so efemerne stvari, ki postanejo lahko usodne za kulturo, ako bi se preveč ozirali nanje.

Kakor v Srbiji so tudi na Hrvatskem domači glasbeniki orientirani na zapad. Pa ne le to. Hrvatje so nameščali tudi mnogo češče izvenhrvatske glasbenike, da še celo več: neslovanske zastopnike glasbe v svojih glasbenih ustavih. Na primer Viliem Müller (1800. do 1873.), Dunajčan, učitelj na glasbenem zavodu v Zagrebu, kapelnik na-

rodnega gledališča, organist. Vili m Just (1826. do 1883.) iz Frankfurta ob Odri; Ivan Tropsch (1830. do 1913.), Čeh, kapelnik v graničarskem polku v Vinkovcih, potem vodja pevskega društva «Sloga»; Vinko Hendrich (1841. do 1892.), Moravec; Iv. Nep. Strnad (1843. do 1913.), Čeh; Miroslav Cugšvert (1844. do 1894.), Moravec, itd. Precej glasbenikov pohaja tudi iz priseljenih Čehov, Nemcev in Madžarov. To dejstvo samo na sebi nima nič spodtikljivega na sebi; s tem hočem samo dokazati, da je trditev o orientaciji na zapad resnična. (Dalje prih.)

Dopisi.

Celje. V našem mestu se je svojčas z veseljem in mnogo prepevalo. Danes? Gerlančeva «Oljka» se giblje, Celjsko pevsko društvo pa? Kaj delata Pregelj in Kovač? Zakaj ne primeta za delo? Pevcev nas je dovolj in bi radi žrtvovali prosti čas za našo lepo pesem. — Pevce.

Ljubljana. Mnogo se piše in govori o tem, da razna kulturna, osobito pevska društva spé spanje pravičnega, da ne delajo v zmislu stavljenih si ciljev. Dovolite mi, da si nekoliko bliže ogledamo vzroke tega «spanja», te nedelavnosti. Končno sodbo prepustimo razsodni javnosti, prizadejim faktorjem pa priporočamo, da bi se potrkali na prsi in skesano odstranili rak-rano na telesu naših kulturnih društev in to čimprej, dokler te rane še niso smrtonosne.

Da morem podati jasno sliko o težavah in neznosnih razmerah, ki životarijo v njih naša kulturna društva, se moram poslužiti faktov in si zato izbrati društvo, katerega finančno stanje mi je kot njega predsedniku povsem znano. Da pa ne bo nesporazumljenj, moram že vnaprej pripomniti, da tudi pri ostalih kulturnih, osobito pevskih društvih razmere niso nič boljše, le s to razliko, da so tekoči stroški pri pevskih društvih mnogo večji kakor pri drugih društvih.

Dohodki pevskih društev obstojajo iz ustanovnin, podpornin, raznih volil in iz čistih dobičkov od raznih prireditev, koncertov, veselic itd. Redki so primeri danes, pri teh za vsakega težkih časih, da eden ali drug agilen član društva pridobi kakega novega ustanovnega ali podpornega člana. Mecen, ki bi se nas spomnil na raznimi volili, so zelo redko sejani. Edini dohodki, ki bi se z njimi morala naša pevska društva vzdrževati, so koncerti in veselice. A kaj, ko se vse prireditve največkrat končajo z občutnim deficitom. Pri sedanjih razmerah se more vsako društvo šteti za srečno, če je kako prireditev zaključilo z «glij za glih».

Glavna rak-rana za naša pevska društva so pri prireditvah ogromni davki, ki znašajo pri koncertih 25 % kosmatih dohodkov, pri veseliceh pa celo 45 %. Pevsko društvo, ki priredi skromen koncert brez kakih solo-točk naših znanih pevcev in brez vsake godbe, sme računati, da razpeča kakih 400 do 500 vstopnic, kar dá približno 4000 Din kosmatih dohodkov. Od tega vzame davkarija in magistrat 1000 Din, dvorana 500 Din, plakati in plakatiranje 500 Din, časopisna reklama 800 do 1000 Din, razne takse in drugi stroški 500 dinarjev. Skupni stroški torej znašajo okoli 3500 Din, tako da bi ostalo čistih 500 Din. Pa to bi bilo še dobro. Vse drugače pa izgleda rezultat koncerta, če bi hotelo društvo nuditi publiki kaj več in bi si omislilo par solistov ter godbo. V tem primeru mora društvo že vnaprej računati s par tisoč dinarjev deficita. Kako dolgo bi mogla naša društva take koncerte prirejati, to vemo pač vsi, ki se s tem bavimo, predobro.

Dva izdatka, ki sta sedaj najbolj občutna, bi morala na vsak način izostati, to je davek na koncerte in pa časopisna reklama. Če pomislimo, da so razne sportne in telovadne prireditve davka proste, bi z isto, če ne z večjo pravico, smela pevska društva zahtevati, da so njih koncerti enako prosti davka. Saj je vendar tudi država na tem zainteresirana, da njena kulturna društva uspevajo in napredujejo. Delati pa morejo le, če jim je za to dana možnost in imajo na razpolago potrebni denar, ki si ga morajo seveda zaslužiti. Tako pa se društva ne upajo prirejati kon-

certov, ker morajo vnaprej računati z izgubo, ki jih popljuje za nedogleden čas.

Tudi časopisje je faktor, katerega dolžnost bi bila podpirati kulturna društva, ne pa, da jim z drago zaračunanimi oglasi pomaga do deficitov. Bili so časi, ko so bili časopisi društvom brezplačno za reklamo na razpolago. Danes stane vsaka najmanjša beležka v «dnevni vesteh» lepe denarce. Mnenja sem, da so kulturne prireditve vsaj tako važne kakor razne tatvine, pretepi itd., ki čitamo o njih v dnevni vesteh ali pa polnijo cele kolone pod debelo tiskanimi naslovi.

Taka je slika koncertov, žalostna, k delu malo vzpodbujajoča, še žalostnejša pa je slika veselice. Če je društvo našlo za veselico primeren prostor, recimo brezplačen, mora v prvi vrsti računati, da vstopnina ne bo previsoka. Ako postavi malo višjo vstopnino, recimo 8 Din, sme v najboljšem primeru računati s 500 obiskovalci, kar dá 4000 Din dohodkov. Pri vstopnini 5 Din morebiti spravi skupaj do 800 obiskovalcev, kar dá zopet isto vsoto dohodkov. Davkarija in magistrat vzameta pri tem 1800 Din, plakati 500 Din, časopisna reklama 1000 Din, godba, brez katere si veselice ni mogoče misliti, 2000 Din in razne dovolilnice, policija, vloge itd. 500 Din, kar dá skupaj 5800 Din stroškov. Primanjkljaj v znesku 1800 Din bi se mogoče kril s prodajo razglednic, cvetk, srečolovom, plesom, ali s čim podobnim, če bi od zgoraj navedenih izkupičkov ne bilo treba zopet plačati davka in to 45 %, tako da, če bi priprave za te zabave nič ne stale, bi se moralo kasirati 3250 Din, ako bi se hotelo s tem kriti stroške za veselico. Kako se pa kasira pri razglednicah, cvetkah, plesu itd. 3250 Din, to pa itak vsakdo vé.

Omenim naj še šikane raznih kontrolnih organov. Vem za primer, ko se je kontrolni organ zelo «gor držal», češ, da je na vrtu več ljudi, kakor je bilo vstopnic prodanih. Povedali smo mu, da je veliko svojcev od članov pevskega zbora, ki imajo pravico do proste vstopnine. Ali po njegovi izjavi društvo nima pravice, dati svojcem članov brezplačnih vstopnic, oziroma bi morali tudi za te vstopnice plačati davek. Težko se je pač boriti z organi, ki so bolj papeški kakor papež sam in ki izkoriščajo svojo uradno moč, da šikanirajo na vse mogoče načine društva, oziroma njih funkcijonarje.

Zelo hvaležno polje bi bilo za Zvezo kulturnih društev in Zvezo pevskih društev, če bi intervenirale tako pri davčnih oblastih vseh inštant ter pri magistratu kakor tudi pri naših časopisih, da bi odvrnili ta grenki kelih od naših kulturnih društev in jim s tem vsaj deloma olajšali delo. Koncerti naj bodo na vsak način oproščeni vsakih davščin, a zabavni večeri v ožjem društvenem krogu brez vstopnine. Za veselice naj se zniža skupna davščina vsaj na 20 %. Časopisje pa naj kulturnim društvom zopet odpre svoje predale za brezplačno časopisno reklamo.

Le na ta način bo omogočeno delo kulturnim, posebno pevskim društvom; če bo šla pa stvar svojo sedanjo pot naprej, je neizogibno, da bodo naša društva kljub požrtvovalnosti članov in veselju od dela drugo za drugim ne samo zaspala, temveč celo pozabila dihati in bomo drug za drugim zapeli «Blagor mu».

Če bomo naleteli na gluha ušesa, potem bodo pač faktorji s kosmatimi ušesi morali prevzeti odgovornost za vse posledice. Ne po lepih besedah o dviganju kulture in o visokih stopnjah naše kulture, temveč po njih delih jih bomo sodili.

I v o H l a d n i k, predsednik «Slavea».

Nove skladbe.

Razpis nagrad. Založništvo revije «Tamburaš» razpisuje pet nagrad za najboljšo tamburaško skladbo, in sicer 500, 300, 200, 120 in 60 Din. Prve tri nagrade se plačajo v gotovini, zadnji dve pa s celotnim, oziroma polletnim brezplačnim pošiljanjem «Tamburaša». — Pogoji: 1.) Skladbe morajo biti izvirne, torej ne prirejene po drugih skladateljih. 2.) Pisane naj bodo za celotni tamburaški zbor s čelovičem. 3.) Ne smejo biti pretežke, tako da jih lahko izvajajo tudi srednje dobri tamburaški zbori. 4.) Oblika sme biti poljubna, vendar se bodo v prvi vrsti upoštevale

skladbe koncertnega značaja in šele nato koračnice in plesne skladbe. 5.) Vsak, ki se udeleži tekme, mora vplačati vsaj četrtletno naročnino «Tamburaša», ki znaša 35 Din, ako ni še naročen nanj. Rokopisi ne smejo biti označeni s skladateljevim imenom, ampak z geslom; ime skladatelja pa naj bo priloženo v zaprtem zavitku (kuverti), ki nosi geslo rokopisa. Tako opremljene skladbe je treba poslati založništvu: Minka Modic, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 1, vsaj do 5. junija t.l.

Koncertna kronika.*

Ljubljana. Kulminacijsko točko minule sezone je tvoril brez dvoma koncert «Česke Filharmonije» pod vodstvom mojstra Václava Talicha dne 8. maja t.l. v Unionu. Spored je nudil Dvořakovo simfonijo «Iz novega sveta» v E-molu (amerikansko), V. Novakovo simfonično pesnitev «V Tatrah», R. Straussovega «Don Juana», J. Sukovo serenado za godala in R. Wagnerjevo predigro k operi «Mojstri pevci norimberški». Prvovrstno izvajanje «Česke Filharmonije» je številnim poslušalcem nudilo izredno velik umetniški užitek in je ostavilo globok dojem. — Drugače je pa koncertna sezona v predpočitniških mesecih opešala, saj med publiko niti pozimi ni bilo dovolj zmisla zanjo. Nekoliko pozno — ob času veleseljma — je izvajala Glasbena Matica v zvezi z opernim orkestrom oratorij dr. Božidarja Širole «Abrahamova žrtev» pod taktirko g. Nika Štritofa. Publika je delo sprejela dokaj hladno, dasi je bilo izvajanje dobro.

Koncerti orkestralnega društva Glasbene Matice v Ljubljani. Pod vodstvom skladatelja E. Adamiča se je orkestralno društvo Glasbene Matice živahno razmahnilo in pričelo intenzivno gojiti tako zanemarjeno, a vendar tako prepotrebno instrumentalno glasbo. Za kratek čas, odkar ima novi dirigent vodstvo orkestralnega društva v rokah, moramo beležiti že kar dva lepo uspela koncerta v Ljubljani z velikim orkestrom. Poleg drugih del sta se izvajali tudi dve domači noviteti: Šantlova «Mala suita» in Adamičevi «Ljubljanski akvareli», ki ju je takoj nato z lepim uspehom izvajala tudi zagrebška Filharmonija.

Sedaj ima Orkestralno društvo nastudiran nov zanimiv program za godalni orkester. Program sestoji iz del Škrjanca, Lajovica, Adamiča, Graingerja, Dvořaka, Suka in Čajkovskega, s katerim hoče v svrhu propagiranja instrumentalne glasbe prirediti serijo koncertov po vseh večjih krajih Slovenije. Prvi koncert se je vršil v soboto 24. aprila v Trbovljah in to z izredno močnim, vsestranskim uspehom. Drugi koncerti so projektirani v Skofji Loki, Kočevju, Novem mestu, Kranju, na Jesenicah, v Kamniku, Krškem in Brežicah. Ako se kateri teh ali drugih krajev zanima za tak koncert, naj svoje želje javi Orkestralnemu društvu Glasbene Matice v Ljubljani. Godalni orkester šteje okoli 30 godbenikov, je izvrstno discipliniran in na visoki umetniški stopnji.

Poročilo o mariborski muzikalni sezoni 1925./1926.

1. Opera. a) Novitete: A. Foerster, «Gorenjski slavček» (8krat); Kienzl, «Evangeljnik» (8); Auber, «Fra Diavolo» (3). b) Reprize: Puccini, «Tosca» (6); Mascagni, «Cavalleria rusticana» (3); Blodek, «V vodnjaku» (3) in Parma, «Stara pesem» (3). — 2. Opereta. a) Novitete: Lehár, «Vesela vdova» (11); Kálmán, «Grofica Marica» (16); Fall, «Veseli kmet» (5). b) Reprize: L. Fall, «Stambulska roža» (8). — 3. Partomima. Ipavec, «Možiček» (3). — Skupno je bilo 71 muzikalnih večerov, napram 87 v lanskim sezoni. Sezona se je pričela 14. novembra z «Gorenjskim slavčkom» in končala s «Fra Diavolom» dne 1. julija. Letošnji repertoar je obsegal 3 operne novitete (lanski 5), 3 operetne novitete (lanski 2), število opernih repriz je ostalo enako (4), operetna repriza je bila 1 (lani 3), nanovo je nastopila ena pantomima. V kvantitativnem oziru je bilo torej nazadovanje, istotako glede števila predstav kakor tudi sestave repertoarja. Tudi v kvalitativnem oziru ni bila letošnja sezona zadovoljiva in istotako je nazadoval obisk. Upamo,

* Prinašali bi radi koncizna poročila o glasbenem življenju Beograda, Zagreba, Osijeka itd., toda kljub opetovanim prošnjam ne dobimo poročil. Op. u r.

da bo naše poročilo v prihodnji sezoni bolj zadovoljivo. — 4. Orkestralni (simfonični) koncerti. Število: 4. — 5. Komorni in solistični koncerti. Število: 11. — 6. Vokalno-instrumentalni koncerti. Zbori s spremljevanjem orkestra in koncerti z vokalnimi in orkestralnimi točkami. Število: 2. — 7. Vokalni (zborovi) koncerti. Število: 2. — 8. Akademije in mešane prireditve. Koncerti z zabavnim delom. Upoštevale so se le one akademije, pri katerih je tvorjela glasba bistven del. Izostale so akademije, ki so sicer tudi vsebovale glasbo, pri katerih pa je bil glavni namen izvenmuzikalni, n. pr. telovadne akademije z glasbo. Število: 10. — 9. Mladinske prireditve. Šolski koncerti, akademije in produkcije. Število: 10. — 10. Predavanja z glasbenimi točkami. Število: 7. — 11. Prireditve za mladino (z glasbenimi točkami). Število: 2. — Pregled: Orkestralni koncerti ne kažejo glede števila bistvenih izprememb. Število, ki se je letos doseglo, zaznamujeta že poprej dve sezoni. Komorni in solistični koncerti so dosegli letos istotako največje število prireditev (11), katero moremo zaznamovati samo še dvakrat poprej. Od prireditev komornih večerov prideta letos v prvi vrsti v poštev Ljudska univerza in Narodno gledališče, ki imata skupaj 9 prireditev (5 + 4). Od nastopajočih umetnikov so nam ostali najbolj zvesti Zikovi, katere smo slišali doslej že osemkrat. Število vokalnih koncertov je nizko in pada stalno. Predvsem je na tem krivo to, da izostajajo v zadnjih letih tuji zbori (ruski, češki, hrvatski, srbski i. dr.), ki so se poprej radi oglašali ob priliki svojih turnej. Naraščajo pa stalno akademije in koncerti z zabavnim delom. To je v umetniškem oziru problematične vrednosti. Kar se šolskih akademij tiče, jih brez pomisleka odobrimo, če ne gre njih priprava na račun mladini potrebnega prostega časa ter sistematskega šolskega pevskega pouka, ki pri tem prav čisto trpi. Otroški večeri, ki jih je uvedla Ljudska univerza, so dobili nekako stalno obliko, ki prav dobro odgovarja našim prilikam. Najti bo še treba najboljšo obliko za poučne mladinske prireditve, ki nam jih še manjka. V celoti pa moremo ugotoviti stalno napredovanje koncertnega življenja v kvantitativnem kakor v kvalitativnem oziru.

Prof. H. Družovič.

Hrvatsko pjevačko društvo «Kuhač» v Osijeku je meseca maja izvajalo Mendelssohnov oratorij «Paulus» pod vodstvom svojega zborovodje g. Maks Ungerja, bivšega kapelnika ljubljanske opere. Kritika je laskavo pohvalila zbor in orkester, manj pohvalno pa je pisala o solistih.

Pevsko društvo «Ljubljanski Zvon» je koncertiralo dne 18. julija t. l. v dvorani zdraviliškega doma v Laškem. Koncerta so se udeležili kopališki gostje, prihitelo je pa nanj tudi mnogo prijateljev naše pesmi iz Celja, Zidanega mosta, Radeč in Sevnice.

Pevski odsek «Grafika» je priredil ob priliki svojega izleta v Zagreb pod vodstvom g. prof. Gröbminga lepo uspel koncert v Samoboru pri Zagrebu.

Srpska crkvena pevačka družina v Sremski Mitrovici je na zabavi dne 7. avgusta t. l. nastopila z orkestrom, moškim in mešanim zborom. Pevovodja družbe je g. Stanislav Volarič, sin pokojnega slovenskega skladatelja Hrabroslava Volariča.

Zagrebsko pevsko društvo «Kolo» namerava v jeseni pod vodstvom svojega novega zborovodje g. prof. Srečka Kumarja prirediti Bachov koncert, tekom sezone pa izvajati nov oratorij dr. Božidara Širole «Sv. Ciril in Metod» ter Berliozovo «Faustovo prokletstvo».

Koncertne turneje po Srbiji sta priredila zagrebško akad. pevsko društvo «Balkan» in mostarsko pevsko društvo «Gusle».

Glasbeni listi.

«Cerkveni Glasbenik». 1926. 7. 8. Dr. Josip Mantuani objavlja članek «Janez Pierluigi Palestrina, ob štiristoletnici njegovega rojstva», Fran Ferjančič se spominja Ivana Mercine, učitelja, glasbenika in zvonoslovca, ob njegovi 75letnici. Sledi seznam skladb pokojnega Antona Foersterja, p. Hugolin Sattner ocenjuje nove orgle v Ptuj, Franc Kramar pa nadaljuje s poročilom «Kako in kje sem nabiral

narodne pesmi». Običajne rubrike. Za glasbeno prilogo so prispevali dr. Evgen Bunc, p. Hugolin Sattner in dr. Fr. Lukmar, dobre, nove cerkvene skladbe.

«Tamburaš», mesečna revija za tamburaško glasbo, je začela izhajati v založbi M. Modic v Ljubljani, Kopitarjeva ulica št. 1. Urednik je prof. A. Gröbming. List prinaša partiture skladb za tamburaški zbor in ima tudi književno prilogo. Po prvi številki, ki smo jo prijeli na ogled, sodeč, bo revija ustrezala svojemu namenu in jo zato vsem tamburaškim zborom v državi toplo priporočamo v naročbo. Celoletna naročnina na «Tamburaša» je 120 Din, polletna 65 Din, četrletna 35 Din, posamezne številke se dobé po 12 Din.

«Jugoslavenski muzičar», br. 7., se krepko zavzema za materialen položaj glasbenikov in organistov, prinaša pa tudi aktualne članke o glasbenih novostih, naših glasbenih revijah. (Zborom je list posvetil laskavo oceno!)

«Naš čoln» poroča v 7. številki o pospeševaljih glasbene umetnosti med Jugoslavlani. Škoda, da je rubriki «Petje» v tem listu odmerjeno premalo prostora.

Iz glasbenega sveta.

Na dunajski ljudski operi so letos uprizorili opero «Halka» poljskega skladatelja Moniuszka pod vodstvom direktorja varšavske opere Mlynarskega.

Igor Stravinskij, najslavnejši ruski sodobni skladatelj in pianist, je dne 23. marca t. l. z velikanskim uspehom koncertiral v Zagrebu, ki ga je pristrčno sprejel in za zasluge počastil.

Listnica uredništva.

Narodno glasbeno železničarsko pevsko društvo «Sloga» v Ljubljani. Čast zavednosti Vaših pevcev, med katerimi je 19 naročnikov na «Zbore». Saj se pa pevci in pevke drugih naših zborov skoro ne zmenijo za svoj pevski list.

G. S. L. v R. Uprava Vašega društva je pod kritiko. Kaj dela Vaš tajnik? Zakaj nam ne pošlje vzporedov Vaših prireditev? Zakaj «Zvezi» ne poroča o delu Vašega društva? — Kakšno evidenco ima Vaš blagajnik? Naročili ste skladbe za ves zbor lansko leto trikrat, toda računa ni poravnal. Ko smo Vam letos zopet poslali druge skladbe in je naš upravnik društvo terjal za vse dolžne zneske od lani in letos na eni položnici, je Vaš blagajnik izpolnil vse lanske položnice in letošnjo, katere izpolnitev bi bila zadostovala za plačilo vseh zneskov ter smo prejeli preveč denarja, tako, da imate pri nas še na dobrem ... Din. Ali nimate nobene kontrole? Kam plovejo naša pevstva? Uprave so slabe, pevovodij ne zanima nova zborovska glasba, pevci pa še vedno sanjajo o lepih starih časih navduševanja «Od Urala do Triglava», in «Za dom med bojni grom!» Žalostna nam majka!

G. A. F. v N. Za Vaš pevski tečaj bo jako prikladna Fr. Maroltova «Pevska vadnica», ki jo je založil in izdal pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. Naročite jo!

Listnica uprave.

Ponovno smo s posebnimi okrožnicami povabili vsa pevstva društva v državi in v zasedenem ozemlju, naj se naroče na «Zbore» v večjem številu, ker bomo morali sicer drugo leto glasbeno-književno prilogo opustiti. Pravočasno smo ra to opozorili vse, ki bi se morali zanimati za napredek našega zborovega petja in z naročbo podpirati poleg «Pevca» edini glasbeni list za koncertno petje v državi. Pri neverjetnem dremanju in tudi trdnem spanju večine pevskih zborov pa skoro dvomimo na izboljšanje gmotnih prilik «Zborov». Odbore nekaterih pevskih društev smo prosili, naj priporočé svojim pevcem in pevkam, da se naroče na «Zbore» in smo članom pevskih društev in zborov dovolili plačilo naročnine letnih 40 Din v štirih mesečnih obrokih po 10 Din. Na uspeh teh prošenj in vabil smo radovedni. — Pridobivajte «Zborom» novih naročnikov in podpornikov!

Urednikov zaključek: 6. septembra 1926.

TRIJE ROBCI.

(Narodna iz Štrekljeve zbirke.)

Emil Adamič
(Ljubljana.)

Belo čustveno, ne počasi.

Moški
zbor.

p Lju-bi-ca, daj mi roboe tri, da bi

vsak svoje barve bi-li, da bi vsak svoje barve bi-li!
f bar-ve bi-li,

Počasneje.

p Te-ga pr-ve-ga, ta pla-ve-ga, stvoj-ga sr-
cresc. mf stvoj-ga sr-
p sr-

mf ca-ta pra-ve-ga; te-ga dru-xe-ga, ta
p *cresc.*

f rde — če — ga, *mf* stvoj'ga sr — ca *mf* go — re — če — ga;
f *mf* *mf*

ff te — ga *ff* tre — tje — ga *rit.* pa be — le — ga, *ff* stvoj'ga sr
ff *rit.*

(počasi - falset. sr ca) *zelo počasi. ce le ga. a tempo.* *mf* be — le — ga, — stvoj'ga
ca, sr — ca ce le ga. Lju — bi — ca, daj mi
sr — ca ce le ga. mf

cresc. robce tri, da bi vsak svoje barve bi — li,
bar — ve bi — li,

(počasi) *mf* *rit.* da bi vsak svoje barve bi — li!
mf *(počasi)* *rit.*

ČREZ NOČ, ČREZ NOČ...

Oton Župančič.

Martin Železnik
(Sorica.)

Živahno.

Meš.
zbor.

Črez noč, črez noč, črez noč pregrni-la travi-ca svet je črez

hitreje

noč, črez noč, črez noč pregrnila travica svet je, črez noč, črez

cvet je, je cvet je. počasi. cvet je, cvet je. noč na travo se vsu-lo je cvet je, vsu-lo cvet je. počasi. cvet je. hi-

Lahno.

In sa-pi-ca razkošna in sa-pi-ca raz-košna, razkoš-na hi-ti po-li-va di: ti po-li-va hi-ti po-li-va di: Po hi-ti po-li-va di:

Ljubko, ne prehitro, a zelo občutno.

zdrav poljub. Po-zdrav, poljub. Pozdrav, po-
mf „ Po-zdrav, poljub, Po-zdrav, poljub, ff

Počasi do konca.

ljub, o- tro ci od zla te pomla di!
p pp

Razposajeno.

nekoliko počasneje.

Ve-seljevrišč, ve-seljevrišč, ve-selje, ve-selje, ve-selje, ve-
mf f
veseljevrišč, veseljevrišč, ve-seljevrišč, ve-

zadržano.

mf seljevrišč, ve-selje vrišč za-ra-ja pred ma-no, za ma-no, za ma-no ve
mf p p mf f

veselje vrišč, veselje vrišč, veseljevrišč za ma-no pred
mf ff
se-lje ff vrišč, ve-se-lje vrišč za ma-no pred
ff pred mano, za mano ve-se-lje, za mano pred

rit.

Slovesno.

ma-no in zro-ža-mi in z deco je polje po-stla no.
f ff

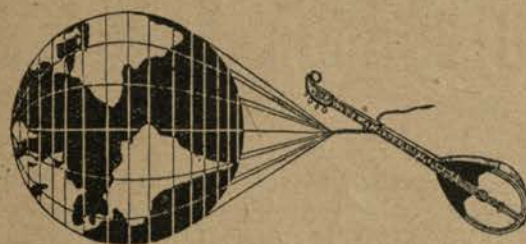
Kreditni zavod za trgovino in industrijo LJUBLJANA

Prešernova ulica št. 50 (v lastnem poslopiju)

Brzojavni naslov: Kredit Ljubljana
Telefon št. 40, 457, 548, 805 in 806

Obréstanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predjmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.

Traži se zastupstvo za U. S. A.

PROGDAND & CO.
SISAK. SHS.

Proizvod tambura na veliko.

Izvoz — Export. Reklamne cijene. Cijenici šalju se bezplatno.

Naklada tamburaških škola i partitura.

UPOŠTEVAJTE PRI SVOJIH NAROČILIH NAŠE OGLASE!

Najboljši
šivalni
stroj je
edino le

Josip Petelinc-a

znamka

Gritzner in Adler

za rodbino, obrt in industrijo.

Posamezni deli za vseh vrst šivalne stroje in kolesa.
Igle, olje in pnevmatike.

LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

Pouk v vezenju brezplačen. Večletna garancija.

Delavnica za popravila.

Na veliko. Telefon 913. Na malo.

Najboljši švicarski pletilni stroji DUBIED

Najceneje
kupite
edino
le zato,

ker je najboljše!

Galanterija, modno blago, pletenine, žepni robci, sukanec, jedilno orodje, palice, potrebščine za čevljarje, šivilje, sedlarje in krojače, toaletna mila, razne kreme, škarje, noži

na veliko in malo pri trdki

JOSIP PETELINC
v Ljubljani

za vodo, blizu Prešernovega spomenika.

Telefon 913.

NAŠA PRAVA DOMAČA

**KOLINSKA
CIKORIJA**

JE IZVRSTNA

HIPOTEKARNA BANKA JUGOSLOVANSKIH HRANILNIC LJUBLJANA

izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle. Sprejema denarne vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter daje vsakovrstne kredite in predujme. Izvršuje nakazila v tu- in inozemstvo ter kupuje in prodaja devize in valute po najugodnejših dnevnih kurzih.

„SLAVIJA“

JUGOSLOVANSKA
ZAVAROVALNA BANKA
V LJUBLJANI

ZAVARUJE

PROTI OGNJU, TATVINAM, NEZGO-
DAM ITD. TER NA DOŽIVETJE IN
ZA SLUČAJ SMRTI.

PODRUŽNICE PO VSEJ KRALJEVINI.

DOMAČE PODJETJE.

Manufakturna
veletrgovina

Hedžet & Koritnik

LJUBLJANA

Frančiškanska ulica 4
Telefon interurban 75

uvažà blago iz
Anglije, Francije,
Češkoslovaške,
Švice, Nemčije in
:: Italije ::

MALINOVEC IN DRUGE SADNE SOKE
SADNE AROME (ESENCE)
SADNE ETERE
„NEKTAR“, SADNO MARMELADO
RUM - ESENCO IN ESENCE ZA RAZNE LIKERJE

PRIPOROČA

SREČKO POTNIK in DRUG, LJUBLJANA, METELKOVA UL. 13

ZAHTEVAJTE CENIK!

ZAHTEVAJTE CENIK!

Založba muzikalij pevskega društva „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani.

Račun poštne hranilnice Ljubljana štey. 14.189.

1. *Alozij Sachs*: **II. venček narodnih pesmi** za moški zbor (1909).
2. *Anton Lajovic*: **Pesmi samote**, solospevi s spremljevanjem klavirja (1920).
3. **Trije moški zbori**. (*E. Adamič*: *Ljubici*, *M. Rožanc*: *Mak žari*, *Zorko Prelovec*: *Jaz bi rad rdečih rož*) (1920).
4. *Emil Adamič*: **Pet veselih pesmi** za moški zbor (1921).
5. *Emil Adamič*: **Pet ženskih dvospevov** (zborov) s spremljevanjem klavirja (1922).
6. *Stanko Premrl*: **Štirje ženski dvospevi** (zbori) s spremljevanjem klavirja (1925).
7. *Emil Adamič*: **Osem lahkih moških zborov** na narodna besedila (1925).
8. Razne partiture umetnih in narodnih pesmi za moški in mešani zbor.

Skladbe se naročajo na naslov:

Pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani
Založba muzikalij.

